



กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน
Strategies in Education Management for Solving Problems
of Inequality and Poverty

สามารถ จันทร์สุรย์

Samart Chansoon

ศุภกร ครูการเกษตร

Suphakorn Kurukankaset

อภิชาติ มหาราชเสนา

Apichat Maharachsen

การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Integrated Local Development Learning Institute For Everyone

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจน และผลกระทบอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความยากจนของประเทศไทยในอดีต และ 4) เพื่อเสนอกลยุทธ์แนวทางเลือกในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการศึกษาย้อนหลัง (retrospective study) แนวทางการแก้ปัญหาในอดีต วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา และสังเคราะห์ทางเลือกการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ด้วยกระบวนการศึกษา ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัย ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล โดยการวิเคราะห์เชิงบริบท และสรุปผลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการศึกษายังคงเน้นเนื้อหาจากหลักสูตร วิชาและบทบาทการสอนของครู/อาจารย์เป็นศูนย์กลางสำคัญ ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) รูปแบบของการจัดการศึกษาไม่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นและอาชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศ 3) จังหวัดที่มีความยากจนที่สุด 10 จังหวัด ถูกกลະเลียดความเอาใจใส่จากภาครัฐในการพัฒนาอย่างจริงจัง 4) ประเทศไทยมีตัวเลขความเหลื่อมล้ำสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก 5) ไม่พบแนวทางว่าประเทศจะสามารถก้าวผ่านความยากจนไปได้ อย่างไรก็ตาม 6) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาสร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมาก 7) รัฐบาลหลายชุดได้พยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การจัดการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, ความยากจน, การศึกษาย้อนหลัง



Abstract

Education on Educational Management Strategies to Solve Problems inequality and poverty this timeThe objectives are as follows: 1) to study the problem of inequality and poverty in Thailand; 2) to study the problem of inequality in education and poverty. and the impacts due to inequality in education and poverty in Thailand and 4) to propose strategies and alternative approaches to education management that are consistent with the solution of educational inequality and poverty in Thailand. using a retrospective study model (retrospective study) approaches to solving problems in the past analyze the consequences of solving problems and to synthesize educational management options to address inequality and poverty in the future This research uses documentary research using the educational process. Review concepts, theories and related literature from documents, books, research papers, and government policies. by contextual analysis and descriptive conclusions.

The results of the study found that 1) educational management still focused on the content from the curriculum. The subjects and teaching roles of teachers/instructors are central. Not focusing on student-centered education 2) The model of educational management was not related to the local natural environment and occupation of the majority of people in the country 3) The 10 poorest provinces were neglected and lacked attention from the region. 4) Thailand has the 3rd highest inequality number in the world. 5) No way to see how the country can overcome poverty. 6) Educational inequality damages the economy. 7) Many governments have tried to solve the problem of inequality in education but have not achieved any concrete results.

Key word: Strategies in Educational Management, Educational inequality, Poverty, Retrospective study



บทนำ

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศไทย พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศในระดับต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นความหวังของผู้ปกครองส่วนใหญ่ ที่หวังว่าเมื่อบุตรหลานของตนเองสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว เมื่อได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีตามที่คาดหวัง และออกไปประกอบสัมมาชีพ เป็นเกียรติเป็นหน้าตาของผู้ปกครอง และหาเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น เมื่อบุตรหลานได้เข้าเรียนแล้ว ผู้ปกครองยอมลงทุนทุกรูปแบบในการส่งเสียค่าเล่าเรียน เพื่อหวังว่าเมื่อศึกษาสำเร็จแล้วจะได้งานที่ดี มีรายได้เลี้ยงตนเองและกลับมาเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งในสภาพจริงที่พบว่าในปัจจุบันสวนทางกับความมุ่งหวังดังกล่าว โดยบัณฑิตที่จบการศึกษาส่วนใหญ่จะมีคุณภาพ ซึ่งเมื่อเรียนจบแล้วและกลับก็ทำงานตามชุมชนของตนไม่เป็น ส่วนหนึ่งไม่สามารถหางานทำตามสาขาวิชาที่เรียนได้ ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน หรือได้งานไม่ตรงตามสาขาวิชาที่เรียนมานับว่าเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา นอกจากผู้ปกครองสูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์แล้ว ผู้เรียนยังเสียเวลาที่ใช้ในการศึกษาอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไปอีก

หากพิจารณาโดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าทางรัฐบาลหลายรัฐบาลต่างมีความมุ่งหวังให้มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาเพื่อสนองหรือช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นก็ตาม แต่การจัดการศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเป็นระบบที่ถูกกำหนดโดยองค์คณะในมหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเอง โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมแต่อย่างใด แล้วจัดการเรียนการสอนโดยคณะอาจารย์เป็นไปตามกระบวนการและรูปแบบทางวิชาการ ตลอดทั้งใช้หนังสือ เอกสาร ตำรา และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ล้วนผลิตขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่คัดลอกต่อ ๆ กันมา การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนก็เป็นไปตามความต้องการของคณะอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องการนักศึกษาที่มีความสามารถเรียนรู้แบบเอาตัวรอดได้ในกลไกการวัดผลและประเมินผลที่ถูกสร้างขึ้นตามกระบวนการแบบเดิมๆ ดังกล่าว ผลที่เกิดขึ้นกับคุณภาพการศึกษาในภาพรวมโดยเฉพาะการศึกษาในสายสังคมศาสตร์ มีปัญหาความไม่สอดคล้องกับบริบทในสังคมไทย ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเท่าที่ควร

โดยที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีค่าใช้จ่ายสูงกว่าระดับขั้นพื้นฐานมาก ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจึงมีโอกาสได้รับการศึกษามากกว่า และโอกาสที่คนระดับรากหญ้าที่มีฐานะยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศจะได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นยังมีโอกาสน้อยลง การเลื่อนลำดับชั้นทางสังคม (social mobility) เพื่อก้าวขึ้นไปอยู่ในฐานะหรือลำดับที่ดีขึ้นกว่าคนรุ่นพ่อแม่ หรือดีกว่าที่ตนเองยังเด็กจึงเกิดขึ้นได้ยาก นับว่าเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเป็นผลสืบเนื่องไปถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาความยากจนของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นรากเหง้าปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยอีกปัญหาหนึ่ง

การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญของการแก้ปัญหาความยากจนของคนในประเทศ ทำอย่างไรคนระดับรากหญ้าที่เป็นคนยากจนจะมีโอกาสได้รับการศึกษา และประกอบอาชีพในสังคมยุคใหม่ เพื่อให้ได้พัฒนาตนเองและช่วยตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี ได้โอกาสเข้าถึงความรู้ เข้าถึงทรัพยากร เข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ ในท้องถิ่น และพัฒนาศักยภาพของตนเองในการประกอบอาชีพและอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในชุมชนและสังคมตามอัตภาพ จึงเป็นคำถามสำคัญในยุคสมัยปัจจุบัน



วัตถุประสงค์สำคัญ

1. เพื่อศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนและผลกระทบอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทยในอดีต
4. เพื่อเสนอกลยุทธ์แนวทางเลือกการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความยากจนในประเทศไทย

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในประเทศไทย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทย วิธีการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความยากจนในประเทศไทยในอดีต และการเสนอกลยุทธ์แนวทางเลือกในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในประเทศไทย

วิธีการศึกษา

การศึกษากลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน คณะผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบการศึกษาย้อนหลัง (retrospective study) แนวทางการแก้ปัญหาในอดีต วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา และสังเคราะห์ทางเลือกการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ด้วยกระบวนการศึกษา ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัย ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล โดยการวิเคราะห์เชิงบริบท และสรุปผลเชิงพรรณนา

1. คำจำกัดความ

ในที่นี้มีคำสำคัญ คือ กลยุทธ์การจัดการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความยากจน โดยมีคำจำกัดความดังนี้

“กลยุทธ์การจัดการศึกษา” หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการทางการศึกษาหลากหลายรูปแบบ (multimodal education) ที่สถาบันการศึกษาร่วมกับเครือข่ายพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อยกระดับการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่นให้คนในสังคมมีความรู้ สามารถประกอบอาชีพการงานได้ตามอัตภาพ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

“ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา” หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม อันเนื่องมาจากเหตุปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ข้อจำกัดเฉพาะบุคคล และรูปแบบการจัดการศึกษา



“ความยากจน” หมายถึง สภาพที่ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้ของสังคม และสภาพที่ขาดแคลนการครองชีพหรือเงิน

“การศึกษาย้อนหลัง” หมายถึง การศึกษาปัญหาจากสภาพเหตุการณ์ในอดีต ผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในอนาคต

ผลการศึกษา

1) ผลการศึกษาด้านความเหลื่อมล้ำของคนระดับในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำรายงานฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2557 สรุปเรื่อง ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประเทศไทย ในปี พ.ศ.2555 มีสาระสำคัญ ได้แก่

1.1) ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองทรัพย์สินสูงมาก พบว่าไทยมีความเหลื่อมล้ำสูงอยู่ในอันดับ 3 ของโลก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีรายงานว่า คนรวยที่สุดร้อยละ 1 ของประเทศ ถือครองทรัพย์สินมากกว่าร้อยละ 58 ของประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนที่ยากจนที่สุดร้อยละ 40 มีทรัพย์สินรวมกันเพียงร้อยละ 1.9 จากทั้งหมด

1.2) ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดินสูงมาก ในขณะเดียวกันพบว่าคนไทยมีการถือครองที่ดินเฉพาะที่มีเอกสารสิทธิประเภทโฉนดที่ดินกระจุกตัวอยู่ในคนกลุ่มเล็กๆ โดยกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ 20 ที่มีการถือครองที่ดินมากที่สุด มีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูงกว่ากลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ 20 ที่มีการถือครองที่ดินน้อยที่สุด คิดเป็น 325.7 เท่า

1.3) ความเหลื่อมล้ำด้านสินทรัพย์ทางการเงินแบบกระจุกตัว พบว่าสินทรัพย์ทางการเงินของประเทศกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆ จำนวนน้อยที่เป็นคนรวย โดยสะท้อนจากเงินออมในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์และฝากประจำในธนาคารพาณิชย์ที่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อยกลุ่มเล็กๆ ได้แก่บัญชีเงินฝากธนาคารที่มีวงเงินเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไปมีเพียงประมาณร้อยละ 0.1

1.4) ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายรายได้แบบกระจุกตัว พบว่ารายได้ของคนไทย กระจุกตัวอยู่กับคนกลุ่มเล็กๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนรวยที่สุด 10% ถือครองรายได้ถึง 39.3% ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่กลุ่มคนจน ที่สุด 10% ถือครองรายได้เพียง 1.6% ของรายได้ทั้งหมดเท่านั้น จึงทำให้ความแตกต่างของรายได้ระหว่าง กลุ่มคนรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดห่างกันถึง 25.2 เท่า

1.5) ความเหลื่อมล้ำด้านมาตรฐานการดำรงชีวิตมีความสัมพันธ์กับการใช้จ่าย โดยเฉพาะการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคของประชาชน ที่เป็นมาตรฐานการดำรงชีวิตของคนไทย ซึ่งยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และการใช้จ่ายอีกมาก โดยพบว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีการใช้จ่ายสูงที่สุดมีมาตรฐานการดำรงชีวิตสูงกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีการใช้จ่ายต่ำที่สุด ประมาณ 11.0 เท่า

1.6) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาอยู่ในอัตราสูงมาก โดยโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา มีอัตราลดลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยอัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับประถมศึกษา ร้อยละ 87.6 มัธยมศึกษา ร้อยละ 67.6 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 55.1 และปริญญาตรี ร้อยละ 28.5 ตามลำดับ



2) ผลการศึกษาด้านความยากจนในระดับประเทศ

จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับดังกล่าวข้างต้นได้ระบุว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีรายงานว่า

2.1) ความยากจนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดโอกาสทางการศึกษา แม้ว่าความยากจนโดยรวมของไทยจากปี พ.ศ.2555 ลดลง แต่ความยากจนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย โดยยังมี “คนจน” ประมาณ 15.6 ล้านคน หรือร้อยละ 23.5 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ความยากจนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดโอกาสทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้ที่ฐานะยากจน

2.2) คนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนจนประมาณ 3.7 ล้านคนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 44.5 ของคนทั้งประเทศ

2.3) ความยากจนในระดับจังหวัด เรียงลำดับจากสัดส่วนคนจนสูงสุด ประกอบด้วย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัตตานี นราธิวาส กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ ตาก นครพนม สกลนคร บุรีรัมย์ และ Mukdahan ตามลำดับ

2.4) มีคุณลักษณะของบุคคลที่มีโอกาสสูงจะตกเป็นคนจนยังมีจำนวนมาก จากผลวิจัยต่าง ๆ ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าบุคคลที่มีโอกาสสูงจะตกเป็นคนจนมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ผู้ประกอบอาชีพภาคเกษตร ผู้ที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ และผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีเด็กและคนสูงวัย ซึ่งลักษณะดังกล่าวยังมีจำนวนมากและกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ

3) ผลการศึกษาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความยากจนในระดับประเทศ

จากช่องว่างของรายได้และทรัพย์สินดังกล่าวส่งผลกระทบทอดยาวไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ๆ ในสังคม หนึ่งในนั้นคือความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยมีรายงานเรื่องความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) เผยถึงสถานการณ์ปัจจุบันว่า

3.1) ประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนวัยเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 3-17 ปี) นอกเหนือจากระบบการศึกษามากกว่า 670,000 คนทั่วประเทศ เพราะปัญหาความยากจน ความด้อยโอกาสทางสังคม ความพิการ และปัญหาครอบครัว

3.2) ระบบการศึกษาไทยจัดสรรเงินอุดหนุนแก่นักเรียนยากจนเพียงร้อยละ 0.5 ของงบประมาณด้านการศึกษา นักเรียนยากจนได้รับเงินอุดหนุนเฉลี่ยคนละ 5 บาท/คน/วัน และจากการที่ระบบการศึกษาไทยยังขาดเครื่องมือในการคัดกรองความยากจนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กเยาวชนยากจนในระบบการศึกษาซึ่งสมควรรับเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานอีกกว่า 4 ล้านคนไม่ได้รับเงินอุดหนุน

3.3) กลุ่มเด็กยากจนยังมีความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาสูงถึง 7 เท่า โดยเด็กจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 20 ของประเทศมีโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 5 ของประชากรในกลุ่มรายได้เดียวกัน

3.4) จากการประเมินของอดีตผู้บริหารระดับสูงขององค์การยูเนสโก ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาสร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยมากถึง 330,000 ล้านบาทต่อปี หรือเท่ากับร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไทยในแต่ละปี



3.5) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีกำลังแรงงานที่มีทักษะชั้นสูง (High-skilled Labor) ต่ำกว่าร้อยละ 20 ขณะที่การพัฒนาประเทศออกจากรกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล จำเป็นต้องมีกำลังแรงงานที่มีทักษะหรือมีทักษะชั้นสูง ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษาระดับอุดมศึกษามากกว่าร้อยละ 50 ของกำลังแรงงานทั้งหมดในประเทศ

4) ผลการศึกษานโยบายและมาตรการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของรัฐบาล

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยนับวันจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ในขณะที่ปัญหาความยากจนของประชาชนก็ยังมีจำนวนมาก ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องแก้ไข ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่จะต้องแก้ปัญหาเหล่านี้ จากการศึกษาพบว่ามีการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ดังนี้

4.1) ในช่วงปี พ.ศ.2554-2561 พบว่า รัฐบาลมีมาตรการในการแก้ปัญหาที่สำคัญหลายมาตรการ เช่น การปรับค่าจ้างขั้นต่ำแรงงานไม่น้อยกว่า 300 บาท/วัน จัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จัดตั้งกองทุนตั้งตัวได้ ลดภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน ลดภาระค่าใช้จ่ายการเดินทางโดยจัดรถเมล์ฟรี กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและคนพิการ รวมทั้งการปฏิรูปการจัดการที่ดินให้มีการกระจายสิทธิที่ดิน เป็นต้น

4.2) ในปี พ.ศ.2562 รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 โดยได้กล่าวว่า “ประเทศไทยในขณะนี้ถือว่าอยู่ในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านและต้องต่อสู้กับปัญหาใหม่ ๆ หลายประการ อาทิ จากการต่อสู้กับความยากจนในอดีต ก็ได้แปรเปลี่ยนเป็นการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในหลายรูปแบบ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำของโอกาส และความเหลื่อมล้ำของรายได้และทรัพย์สิน”

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมเกี่ยวกับการประกอบการของประชาชน โดยนโยบายข้อ 5.3.3 ความว่า “พัฒนาองค์กรเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยเพิ่ม ทักษะการประกอบการและพัฒนาความเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์ ในทุกระดับ โดยเฉพาะด้านการตลาด การค้าออนไลน์ระบบบัญชีเพื่อขยายฐานการผลิตและ ฐานการตลาดของสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง มีความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่ไปสู่เกษตรกรอัจฉริยะ เพื่อการพัฒนาภาคเกษตรได้อย่างมั่นคงต่อไปในอนาคต”

อีกทั้งยังมีนโยบายส่งเสริมการประกอบการทางด้านการเกษตรในข้อ 5.3.4 ความว่า “ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ สินค้าเกษตร เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร โดยใช้ประโยชน์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ การลด ละ เลิกใช้ยาปราบศัตรูพืชโดยเร็ว โดยต้องจัดหาสารทดแทนที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มและโอกาสทางเศรษฐกิจ อาทิ เกษตรอินทรีย์ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ และเกษตรแปรรูป เพื่อต่อยอดไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการ

พัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัย”

นโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน ในข้อ 7.1 “ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจชุมชนผ่านอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทย ผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และสหกรณ์ในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่า ผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนที่มีอัตลักษณ์และมีมาตรฐานการผลิตตามหลักสากล ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดมากขึ้น”

ตามนโยบายของรัฐบาลข้างต้นพบว่ารัฐบาลมีนโยบายหลายอย่างเพื่อรองรับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประชาชนที่น่าสนใจและน่าติดตามผลการดำเนินงานว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่และอย่างไร

บทวิเคราะห์

จากภาพรวมข้างต้นเป็นเหตุให้เราต้องย้อนกลับมาตั้งคำถามว่า การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยที่ผ่านมาเป็นอย่างไร อะไรคือปัญหาหรือกีดกันที่ทำให้เรายังคงพัฒนาไปไม่ถึงความเสมอภาคเท่าที่ควรจะเป็น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ท้าทายความสามารถของสถาบันอุดมศึกษา และในที่นี้สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนถือเป็นภารกิจสำคัญในการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่แสนหนักหน่วงนี้ ด้วยการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและลดคนยากจนในชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ โดยเราเชื่อว่าเป็นแนวทางสำคัญประการหนึ่งในการแก้ปัญหาสำคัญของชาติดังกล่าว

แม้ว่าประเทศไทยจะผ่านการพัฒนาประเทศมาหลายทศวรรษด้วยโครงการและงบประมาณอย่างมหาศาล แต่ก็ยังวนเวียนก้าวไม่พ้นกับดักความ “โง่ จน เจ็บ” ไปได้ ยังคงมีความยากจนเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดโอกาสทางการศึกษา ทำให้เกิดความ “โง่” มีผลให้เกิดความ “จน” และต่อเนื่องให้มีสุขภาพอนามัยที่ต่ำ คือ “เจ็บ” เสมือนเป็นปัญหาอมตะนิรันดร์กาลประจำประเทศไทย โดยยังไม่เห็นหนทางว่าจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้บรรเทาเบาบางลงไปได้อย่างไร ทั้งนี้เพราะยังเห็นมีรูปแบบการจัดการศึกษา การประกอบอาชีพ และมีปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความเหลื่อมล้ำและความยากจนอยู่หลายประการ ได้แก่

1. การจัดการศึกษายังใช้สถานศึกษาและอาจารย์หรือครูเป็นศูนย์กลางสำคัญยังไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงยึดถือบทบาทให้ผู้สอน ครูอาจารย์เป็นศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งๆ ที่มีนโยบายของฝ่ายบริหารมุ่งจัดการศึกษาเพื่อชุมชนและท้องถิ่นที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมานานแล้ว ซึ่งเป็นเพียง “วาทกรรมหรูๆ” ของนักการศึกษาเท่านั้น โดยผู้สอนหรือมหาวิทยาลัยคิดเอาเองว่าตนเองทำเพื่อท้องถิ่น แต่ไม่ได้ถามท้องถิ่นว่าเขาต้องการบัณฑิตแบบไหนและชุมชนต้องการลูกหลานไปช่วยงานอะไร จะเห็นได้จากการสอบคัดเลือกหรือสอบเอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย ทาง



มหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกข้อสอบตามความต้องการของมหาวิทยาลัย แล้วทำการเรียนการสอนเองตามหลักสูตรที่คิดเอง เมื่อจบการศึกษาเป็นบัณฑิตแล้วเรามักจะพบว่าบัณฑิตว่างงานอยู่ตามชุมชนต่างๆ หรือเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ปล่อยให้ชนบทไร้คนหนุ่มสาว มีแต่คนแก่กับเด็กน้อยที่พ่อแม่เป็นคนหนุ่มสาวมาไขว่ไขว่ หรือนำกลับไปให้พ่อแม่เลี้ยง ส่วนหนุ่มสาวก็เข้าไปผจญภัยหางานทำเป็นลูกจ้างค่าแรงต่ำในเมือง ตามหลักสูตรการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสอน นับว่าเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความยากจนในสังคม

2. การจัดการศึกษาไม่สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนหรือท้องถิ่น และอาชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศ

ผู้เรียนจะต้องเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาและการฝึกทักษะอาชีพไม่สัมพันธ์กับท้องถิ่นบ้านเกิดของตนเอง ต่างก็ถูกกะเกณฑ์ให้ไปเรียนในสิ่งใหม่ที่ตนเองไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ ไม่มีประสบการณ์เดิมในเรื่องที่เรียนมาก่อน โดยมีความมุ่งหวังว่าจะมีรายได้ในฐานะเป็นลูกจ้างมาเป็นสิ่งล่อใจว่าเรียนแล้วจะมีงานทำ จะได้เป็นลูกจ้างเขา การเรียนการสอนจึงมุ่งไปเป็นผู้รับจ้างหน่วยงานราชการ หรือเอกชน โดยบอกว่าเรียนแล้วจะได้เป็นเจ้าเป็นนาย และลูกจ้างตามบริษัทห้างร้าน โดยไม่ได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้ประกอบการในชุมชนตามสภาพแวดล้อมและบริบทของตน บัณฑิตจึงไม่สนใจและไม่เข้าใจรากเหง้าพื้นเพท้องถิ่นของตน ไม่ได้รับการปลูกฝังให้รักแผ่นดินถิ่นเกิด กลายเป็นคนไร้ราก และหลักลอยไปแสวงหารายได้ตามแหล่งที่จะประกอบอาชีพใหม่ที่ตนเองไม่คุ้นเคย และอาจหาความชำนาญได้ยาก เมื่อแหล่งงานปิดตัวลงหรือปิดกิจการด้วยเหตุใดก็ตาม เขาก็กลายเป็นคนตกงาน และเป็นคนจนแม้มีการศึกษาสูงถึงระดับปริญญา

3. จังหวัดที่มีความยากจนที่สุด 10 จังหวัด ยังถูกละเลยขาดความเอาใจใส่ของภาครัฐในการพัฒนาอย่างจริงจัง

ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัตตานี นราธิวาส กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ ตาก นครพนม สกลนคร บุรีรัมย์ และมุกดาหาร เป็น 10 จังหวัดที่ได้รับการจัดอันดับว่ามีความยากจนที่สุด ยังไม่มีแผนการพัฒนาขนาดใหญ่อย่างจริงจังในการยกระดับความยากจนของประชาชนที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ทั้งๆ ที่จังหวัดเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและอื่นๆ ซึ่งส่งผลกระทบไปยังรายได้มวลรวมของประเทศ หากภาครัฐได้ทุ่มเทการจัดสรรการพัฒนาไปยังจังหวัดเหล่านี้อย่างจริงจังก็จะมีส่วนช่วยยกระดับเศรษฐกิจ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหายากจนของประเทศได้ตรงจุดยิ่งขึ้น

4. ประเทศไทยมีตัวเลขความเหลื่อมล้ำเป็นอันดับ 3 ของโลก

ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยเป็นไปตามคำกล่าวในลักษณะว่าเป็นประเทศแห่ง “คนรวยกระจุก คนจนกระจาย” ที่คนรวยก็รวยมากแบบโคตรรวยเพียงไม่กี่ตระกูลและไม่กี่คน ร้อยละ 1 ของประเทศ ที่เป็นผู้ถือครองทรัพย์สินมากกว่าร้อยละ 58 ของประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนที่ยากจนที่สุดร้อยละ 40 ของประเทศ มีทรัพย์สินรวมกันเพียงร้อยละ 1.9 ของประเทศ นี่เป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งยิ่งระยะเวลาเนิ่นนานออกไปเท่าใด คนรวยก็ยังมีโอกาสกอบโกยความรวยเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในขณะที่คนยากจนก็ยิ่งจะยากจนมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน และความเหลื่อมล้ำยิ่งจะห่างออกไปอย่างสุดกู่ขึ้นเรื่อยๆ เป็นทวีคูณ โดยยัง



ไม่มีหนทางใดที่จะตามกันได้ทันในชั่วชีวิตของคนไทย ตราบใดที่ยังมีระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และระบบการจัดการศึกษาอย่างในปัจจุบัน

5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นควรพัฒนาผ่านกระบวนการจัดการศึกษา

สภาวะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ไม่พบหนทางที่จะนำพาประเทศให้ก้าวผ่านความยากจนไปได้ เพราะระบบเศรษฐกิจถูกผูกขาดในกลุ่มคนรวยทั้งหมด ที่ล้วนมีอำนาจในทางเศรษฐกิจและการเมืองทั้งสิ้น เพราะระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นระบบผูกขาดความรู้ ผูกขาดความคิดในการจัดการศึกษาที่ล้วนพากันสอนหนังสือ ไม่ได้สอนคนให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งการจัดการศึกษาทุกอย่างระบบการศึกษาได้เตรียมการไว้หมดแล้ว ทั้งระบบการคัดเลือกคนเข้าเรียน หลักสูตรที่จะใช้สอน เนื้อหาวิชาที่สอน เครื่องมืออุปกรณ์ รวมทั้งสื่อและห้องเรียนแบบสี่เหลี่ยม ทุกอย่างได้เตรียมการไว้หมดตามระบบที่เรียกว่า “เป็นมาตรฐาน” ของมหาวิทยาลัยและของกระทรวงที่กำกับ ส่วนนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้วจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตามสภาพและความเหมาะสมของท้องถิ่นหรือไม่ ก็ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยแต่ประการใด เพียงแต่สำรวจการมีงานทำพอแค่ผ่านๆ ไปในแต่ละปีเท่านั้น แต่จากการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ยังพอมีทางออกอันริบหรี่ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นได้ ด้วยการพัฒนาผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นการจัดการศึกษาของ “คนยาก” ที่ประชาชนต้องจัดกันเองช่วยกันเอง แบบรุ่นพี่รุ่นน้อง หรือจัดโดยคนในชุมชนกันเอง หรือโดยคนจนเพื่อคนจนในท้องถิ่น

6. ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาสร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมาก

โดยพบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านฐานะรายได้นี้มีความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยมากถึง 330,000 ล้านบาทต่อปี หรือเท่ากับร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไทยในแต่ละปี ในขณะที่ยังไม่พบว่า มีระบบ หรือกระบวนการ หรือหาหนทางใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร มีเพียงคำกล่าวถึงเจตนารมณ์ของนายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ผู้รับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้กล่าวในการสัมมนาของสถาบันอุดมศึกษา เมื่อปลายปี พ.ศ.2562 ว่าให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่งปรับระบบและหลักสูตรการเรียนการสอนให้บัณฑิตช่วยได้สร้างผลผลิตมวลรวมให้ประเทศ แต่ยังไม่พบรายงานผลว่ามีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาใดได้เริ่มและปรับวิธีการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างเป็นรูปธรรม

7. หลายรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

การแก้ปัญหาทางการศึกษาพบว่ายังใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ในอดีตทุกรัฐบาลได้พยายามช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประชาชนหลากหลายวิธี เช่น การปรับค่าจ้างขั้นต่ำ จัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จัดตั้งกองทุนตั้งตัวได้ จัดรถเมล์ฟรี กองทุนสวัสดิการต่างๆ เงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เป็นต้น ซึ่งการให้เงินกู้ยืมเรียนแก่นักศึกษาแบบเดิมนี้นี้ ทำให้นักศึกษาเป็นหนี้ทันทีที่ยังไม่มีงานทำ เมื่อจบออกไปจึงหาเงินมาใช้หนี้ เมื่อหาเงินไม่ได้หรือไม่มีงานทำก็ไม่ได้จ่ายเงินคืนจนเกิดการฟ้องร้องเพื่อให้บัณฑิตจ่ายเงินคืนนับหมื่นคดีในปัจจุบัน วิธีการต่างๆ ดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประชาชนได้แต่ประการใด



ข้อเสนอกลยุทธ์การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน

ในการหาทางออกต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนดังกล่าวนี้มีหลายวิธี มีความแตกต่างกันในรายละเอียดตามความรับผิดชอบของหน่วยงาน ในที่นี้เป็นการเสนอทางออกด้วยการจัดการศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นทางออกหนึ่งที่เราเห็นว่ามีความขัดแย้งน้อยที่สุด และทำได้ในระดับสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง โดยเน้นการจัดการศึกษาในเชิงกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนใน 7 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ปรับหลักสูตรการศึกษาให้เป็นหลักสูตร “การพัฒนาชีวิตและประกอบการชุมชน”

โดยสนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมปรับหลักสูตรการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียน “เป็นศูนย์กลาง” โดยเน้นผู้เรียนที่มาจากชาวบ้านระดับรากหญ้าในชนบท ซึ่งเป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษามานาน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศให้มีโอกาสได้เรียน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประชากรกลุ่มนี้มีผู้กล่าวว่ามีจำนวนประมาณ 38 ล้านคน เพื่อให้โอกาสพวกเขาพัฒนาชีวิตของตนเอง พัฒนาอาชีพตามสภาพชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเลือกประกอบการได้ตามศักยภาพความถนัด และความต้องการของตนเอง ตามสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ที่แต่ละคนสามารถเรียนรู้การประกอบอาชีพในการสร้างผลผลิต ที่เลือกผลิตได้ทั้งการผลิตจากระดับ “ต้นน้ำ” “กลางน้ำ” และ “ปลายน้ำ” หรือคนเดียวทำหลายระดับหรือทุกระดับก็ได้ตามความพร้อมของตนเอง ทั้งนี้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ต้องมีความยืดหยุ่นสามารถปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นได้ เพื่อให้บัณฑิตสามารถประกอบการในชุมชนท้องถิ่นของตนได้จริง

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับกระบวนการคัดเลือกผู้เข้าเรียนแบบกลับหัว

โดยการปรับกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ามาเรียนแบบกลับหัวกัน ซึ่งจากเดิมที่ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนมาเป็นให้ชุมชนเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนแทน ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่ประเทศได้มอบหมายสถาบันอุดมศึกษาให้ “เป็นผู้จัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น” อย่างแท้จริง โดยเสนอให้มีคณะกรรมการจากชุมชน หรือท้องถิ่น หรือตำบลของผู้จะเข้าเรียนเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนซึ่งมาจากลูกหลานในชุมชนของตนเอง ให้เขาได้มีโอกาสเข้าเรียนตามหลักสูตรและเนื้อหา ในสาขาวิชาที่ชุมชนหรือผู้เรียนต้องการเรียน เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพในชุมชนตามที่ชุมชนต้องการ เช่น ชุมชนคัดเลือกลูกหลานให้มาเรียนเพื่อกลับไปเป็นผู้นำในการทำเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำธุรกิจชุมชนแบบออนไลน์ การเกษตรอินทรีย์ การทำบัญชีธนาคารหมู่บ้าน การทำธุรกิจด้านการปลูกพืช การสัตว์เลี้ยง การพัฒนามรดกศิลปะของท้องถิ่น การฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้หากผู้เรียนเป็นครอบครัวที่ยากจนไม่สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนเองได้ ชุมชนควรเป็นผู้สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นลูกหลานที่ชุมชนคัดเลือกเข้าไปเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เช่น อาจจะร่วมกันเสียสละครัวเรือนละเล็กละน้อย หรือใช้เงินกองทุนสวัสดิการของชุมชน หรือเงินจากการสรรหาผู้อุปถัมภ์ หรือจากชมรมศิษย์เก่า หรืออื่นๆ โดยระยะเวลาการสนับสนุนทุนการศึกษาอาจจะสนับสนุนเพียง 1 ภาคเรียน หรือ 2 ภาคเรียน หรือ 3 ภาคเรียน จากนั้นผู้เรียนจะต้องสามารถสร้างรายได้เป็นของตนเองจากการประกอบกิจการตามโครงการในระหว่างเรียนของตนต่อไปจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้จำเป็นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาระดับอุดมศึกษากับชุมชนที่เป็นต้นสังกัดของผู้เรียน ในการจัด



การศึกษาโดยประสานและตกลงร่วมกันในรายละเอียด เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ช่วยเหลือในการผลิตบัณฑิตตามที่ชุมชนต้องการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างรายได้ระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งคนยากจนที่มีโอกาสได้เรียนจะต้องเป็นคนสู้ชีวิตเพื่อให้ตนเองพ้นจากความยากจน

กลยุทธ์ที่ 3 จัดการศึกษาด้วยการ “สร้างสรรค์ปัญญา ความรู้ คู่การปฏิบัติ”

โดยใช้ 3 กรอบแนวคิด ที่มีความสัมพันธ์กันของเนื้อหาตามความต้องการของผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนการสอนตามโครงงานของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้สอนการทำงาน หรือแนะนำการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้แทนการสอน หรือจัดให้ผู้เรียนได้ “เรียนน้อยแต่ทำมาก” เรียนจาก “ความรู้ สร้างสรรค์ปัญญาใหม่ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง” สอนแบบโค้ชซึ่ง ดังนี้

1. เนื้อหา (content) เป็นของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมาจากประสบการณ์ผู้เรียน ตามศักยภาพ ความต้องการของผู้เรียน ความสนใจและ เป้าหมายชีวิตของผู้เรียนที่เน้นการปฏิบัติจริง

2. กระบวนการ (process) โดยจัดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตามโครงงานของนักศึกษาตลอดหลักสูตร เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองยกระดับเป็นผู้ประกอบการในชุมชน โดยมีกระบวนการเรียน 5 ขั้นตอน คือ

1) ปรับวิสัยทัศน์ หรือกระบวนการคิดใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดที่ทันยุคทันสมัยในปัจจุบัน มีแนวคิดที่พร้อมจะพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนเองได้

2) วิเคราะห์ตนเอง และกำหนดเป้าหมายชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตการประกอบอาชีพ การจัดการสุขภาพ จัดการเวลา จัดการตนเอง และดูแลครอบครัวได้อย่างมีความสุข

3) ศึกษากรณีบุคคลที่ประสบความสำเร็จ หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ โดยให้ผู้เรียนมุ่งศึกษาและฝึกปฏิบัติจริงในกรณีศึกษาการประกอบกิจการที่ตนเองตัดสินใจเลือกตามเป้าหมายชีวิตของตนเองแล้ว

4) ปฏิบัติจริงตามเป้าหมาย เป็นการลงมือทำจริงในการประกอบกิจการ โดยลงมือปฏิบัติจริงในกิจการของตนเอง และด้วยตนเอง ตามโครงงานของตนเองจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5) สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อพึ่งตนเอง และช่วยเหลือสังคม โดยการบันทึกการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติจริง ตามองค์ความรู้และผลงานของตนเอง

3. การสอนงาน (coaching) โดยผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบ “การสอนงาน” หรือ “แนะนำ” เป็น “โค้ช” (coach) แทนการสอนหนังสือ เป็นการเรียนที่เน้นการปฏิบัติจริง หรือ “เรียนมากสอนน้อย”

กลยุทธ์ที่ 4 ตั้งชมรมศิษย์เก่าของท้องถิ่นให้ “พี่ช่วยน้อง”

ด้วยการส่งเสริมบทบาทของชมรมศิษย์เก่า หากยังไม่มีก็ควรสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นในแต่ละอำเภอหรือจังหวัด แล้วส่งเสริมให้คณะกรรมการชมรมมีบทบาทและหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในแต่ละจังหวัด และห้องเรียนแต่ละห้องในท้องถิ่นของตน ทั้งการคัดเลือกและหานักศึกษาใหม่ที่เป็นรุ่นน้องได้มีโอกาสเข้ามาเรียนต่อ แนะนำช่วยเหลือการทำโครงงาน หรือการประกอบการอาชีพตามหลักสูตรของรุ่นน้อง รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาและวัสดุอุปกรณ์การประกอบการตามที่คณะกรรมการชมรมเห็นสมควรในลักษณะ



“พี่ช่วยน้อง” เป็นการเปิดโอกาสให้รุ่นพี่บางคนในท้องถิ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า สามารถช่วยรุ่นน้องได้ ให้มีโอกาสช่วยเหลือตามสภาพความพร้อม อาจเป็นค่าเล่าเรียนส่วนหนึ่ง ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการทำโครงการ ประกอบอาชีพตามที่รุ่นน้องเลือก เพื่อให้มีผลผลิตและรายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวและจ่ายค่าเล่าเรียน ซึ่งจะช่วยให้คนจนที่ขาดแคลนแต่อยากเรียนให้ได้เรียนและหาทางประกอบอาชีพได้ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทางหนึ่ง

กลยุทธ์ที่ 5 จัดโครงสร้างคณะกรรมการสนับสนุนการจัดการศึกษาของห้องเรียนในท้องถิ่น

จัดโครงสร้างคณะกรรมการสนับสนุนการจัดการศึกษาของห้องเรียนในท้องถิ่นต่างๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ ที่ปรับเพื่อท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว โดยสถานศึกษาในท้องถิ่นนั้นๆ ต้องประกอบด้วยผู้แทนจาก 5 องค์ประกอบสำคัญ เช่น

- 1) ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเข้าใจระบบและมาตรฐานการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
- 2) ผู้แทนอาจารย์ ซึ่งคัดมาจากอาจารย์ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในห้องเรียนหรือหลักสูตรที่จัดนั้น ที่รับผิดชอบกระบวนการเรียนการสอนทั้งกระบวนการ
- 3) ผู้แทนศิษย์เก่า คัดสรรจากสมาชิกชมรมศิษย์เก่าที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา อยู่แล้ว ซึ่งเป็นผู้มีจิตใจที่ศรัทธาต่อสถานศึกษา ที่เข้ามาช่วยรุ่นน้องและช่วยสังคมในท้องถิ่นด้วย
- 4) ผู้แทนศิษย์ปัจจุบัน คัดจากผู้กำลังเรียนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาขณะนั้น ซึ่งสามารถสะท้อนความต้องการ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการรับการสนับสนุนที่ตรงจุดและทันต่อสถานการณ์
- 5) ผู้แทนหุ้นส่วนมหาวิทยาลัยชีวิตหรือผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนที่มาจากทั้งภาครัฐภาคเอกชน และประชาชน ทั้งจากท้องถิ่นและต่างถิ่นที่สมัครใจเข้ามาร่วมเติมเต็มที่สำคัญ

คณะกรรมการจากทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ ให้มีหน้าที่บริหารจัดการการเรียนการสอนตามกระบวนการต่างๆ ข้างต้น รวมถึงการหาพื้นที่เรียนรู้ประกอบการชุมชนในระดับครัวเรือน หรือกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน หรือธุรกิจเอกชน เพื่อเป็นที่ฝึกประกอบการวิชาชีพของรุ่นน้องด้วย เพื่อเป็นการรวมพลังของกลุ่มคนทุกระดับที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีกว่า ให้ได้ร่วมกันจัดการศึกษาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กลยุทธ์ที่ 6 จัดโครงการหรือกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเตรียมการเรียนเป็นผู้ประกอบการชุมชนของผู้เรียน

โดยการร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หุ้นส่วนของสถานศึกษา ในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นในการประกอบอาชีพต่างๆ ให้แก่คนในท้องถิ่น เช่น อบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างสื่อและการขายสินค้าทางออนไลน์ การท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการประกอบการชุมชน เพื่อเป็นการเชิญชวนผู้สนใจเข้ามาฝึกอบรมสร้างอาชีพให้มีรายได้เสริมในระยะแรก และเพื่อเตรียมการเข้าเรียนตามหลักสูตร สนับสนุนให้แต่ละหน่วยงานที่เปิดหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นดังกล่าวให้เก็บเครดิตหรือหน่วยกิตที่เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน ที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมต่างๆ สามารถนำหน่วยกิตมาเทียบเคียงหรือปรับรวมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน ทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชนต่างๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร



และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กรมการพัฒนาชุมชน หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานของกระทรวงวัฒนธรรม หน่วยงานของกระทรวงแรงงาน กระทรวงอื่นๆ และภาคเอกชน เป็นต้น ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมและความสมัครใจ

กลยุทธ์ที่ 7 หน่วยงานในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นควรปรับกระบวนการบริหารจัดการที่สนองต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาชนในระดับรากหญ้า

โดยในส่วนกลางในระดับกระทรวงที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลัก เช่น กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ควรปรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มที่ช่วยพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการวัดผลที่ผลิต (out put) คือตัวบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ให้เป็นผู้ที่สามารถคิดได้ คิดเป็น ทำได้ ทำเป็น มีผลงานหรือผลผลิตที่ใช้ได้ กินได้ หรือขายได้จริงในบริบทของชุมชน เพื่อให้บัณฑิตกลับไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนได้ และสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวและชุมชน แทนการวัดผลของการประกันคุณภาพที่ประเมินจากเอกสารของสถานศึกษาที่ต้องเตรียมไว้มากมายตามหลักเกณฑ์ และรูปแบบที่กระทรวงกำหนด เช่น หลักเกณฑ์ด้านคุณวุฒิอันสูงส่งของอาจารย์ ด้านตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ ด้านความสามารถทางภาษาต่างประเทศของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพทั้งหลายข้างต้นไม่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการสร้างผลผลิต รายได้ และความอยู่ดีกินดีของบัณฑิตและของประชาชนแต่ประการใด

สำหรับหน่วยงานในระดับภูมิภาค ในระดับจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการผู้แทนกระทรวงต่างๆ ในจังหวัดทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น จังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาหอการค้าจังหวัด เป็นต้น ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของลูกหลานชาวบ้านที่ชาวบ้านและชุมชนต่างๆ คัดเลือกส่งเข้ามาเรียน และกลับไปพัฒนาครอบครัว และชุมชนของตนเองอย่างจริงจัง ถือเป็นวาระสำคัญของชาติ ของจังหวัด และของท้องถิ่น เป็นการพัฒนาท้องถิ่นด้วยคนในท้องถิ่นเอง ที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการภูมิภาคที่มีอยู่แล้ว เช่น ทำงานร่วมกับพัฒนาการตำบล เกษตรตำบล สถานศึกษาในตำบลและหมู่บ้าน เป็นต้น

ส่วนหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและท้องที่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรืออื่นๆ เป็นต้น ควรร่วมกับชุมชนคัดเลือกและสนับสนุนลูกหลาน และชาวบ้านที่มีความต้องการไปศึกษาความรู้และฝึกทักษะต่างๆ ตามที่ชุมชนกำหนด แล้วกลับมาทำงานช่วยชุมชนตามหลักการข้างต้น โดยสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น ปัจจัยการเรียน วัสดุ อุปกรณ์การศึกษา สถานที่ฝึกงาน การทำงานหลังการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นมีบุคลากรเป็นคนในชุมชนท้องถิ่นเองที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพในชุมชน ที่สามารถพึ่งตนเองและช่วยชุมชนของตนเองได้

บทสรุป

การศึกษากลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาถึงสภาพความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความยากจนของประชาชน ศึกษาการแก้ปัญหาในอดีตที่ผ่านมา ผลที่ได้รับจากการแก้ปัญหา และข้อเสนอทางออก หรือทางเลือกในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนนั้นในอนาคต มีขอบเขตในการศึกษาที่เน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนเป็นสำคัญ โดยมีวิธีการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล โดยทำการวิเคราะห์ เชิงบริบทและสรุปผลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาทำให้พบสภาพการจัดการศึกษา สภาพความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่น่าสนใจ คือ 1) การจัดการศึกษายังใช้สถานศึกษาและอาจารย์หรือครูเป็นศูนย์กลางสำคัญ ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) การจัดการศึกษาไม่มีสัมพันธภาพกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นและอาชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศ 3) จังหวัดที่มีความยากจนที่สุด 10 จังหวัด ยังถูกละเลยขาดความเอาใจใส่ของภาครัฐในการพัฒนาอย่างจริงจัง 4) ประเทศไทยมีตัวเลขความเหลื่อมล้ำเป็นอันดับ 3 ของโลก 5) ไม่พบแนวทางว่าประเทศจะสามารถก้าวผ่านความยากจนไปได้ได้อย่างไร 6) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาสร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมาก และ 7) หลายรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน มีกลยุทธ์ 7 ประการ คือ 1) การปรับหลักสูตรการศึกษาให้เป็นหลักสูตร “การพัฒนาชีวิตและประกอบอาชีพ” 2) ปรับกระบวนการคัดเลือกผู้เข้าเรียนแบบกลับหัว 3) จัดการศึกษาด้วยการ “สร้างสรรค์ปัญญา ความรู้ คู่การปฏิบัติ” 4) ตั้งชมรมศิษย์เก่าของท้องถิ่นให้ “พี่ช่วยน้อง” 5) จัดโครงสร้างคณะกรรมการสนับสนุนการจัดการศึกษาของห้องเรียนในท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 6) จัดโครงการหรือกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเตรียมการเรียนเป็นผู้ประกอบการชุมชนของผู้เรียน และ 7) หน่วยงานในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นควรปรับกระบวนการบริหารจัดการที่สนองต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาชนในระดับรากหญ้า

โดยกลยุทธ์ทั้ง 7 เป็นกลยุทธ์ที่เป็นแนวทางสำหรับจัดนำไปปรับใช้ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ ที่จะช่วยยกระดับในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของประชาชน เป็นความหวังที่พอมองเห็นหนทางที่สามารถเป็นไปได้ จะเป็นจุดเริ่มต้นในระยะแรก ซึ่งหากสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งได้ร่วมกันลงมือทำ ร่วมกันศึกษา และร่วมกันปรับประยุกต์กระบวนการทำงานจากกลุ่มเล็กๆ ขยายเป็นกลุ่มใหญ่แบบผืนปีกแล้วกันขนาดใหญ่ทำไปทั่วประเทศอย่างจริงจัง และทำเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร คาดหวังว่าจะเป็นหนทางที่จะช่วยชาติด้านการลดความเหลื่อมล้ำและลดความยากจนของประชาชนลงไปได้ไม่มากนักน้อยอย่างแน่นอน



บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2553). **เครื่องมือ. ค้นหาแบบมีเงื่อนไข**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2553
- ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2563). **ไขรหัสความเหลื่อมล้ำการศึกษาไทยเหตุใดความช่วยเหลือไปไม่ถึงเด็กยากจน**. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.the101.world/thai-report-education/>
- ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ และคณะ. (2559). **โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้**. ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมา อมรสิริสมบูรณ์ และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิช. (2550). **ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา : เมือง และชนบท**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2554). **รายงานศูนย์พักพิงผู้ประสบภัยน้ำท่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). **รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 51 / 52 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย**. วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **รายงานเฉพาะเรื่องที่ 2 ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา**, สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2020/01/CommissionReport04.pdf>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). **คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.